

УДК 711.163

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.11>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ДОЗВІЛЛЯ ДЛЯ СІМЕЙ НА ПРИКЛАДІ КИЄВА

Токар Марія Миколаївна

аспірант кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
Київ, Україна,
e-mail: mariia.tokar@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0002-7826-8977

Анотація. Мета. Аналіз існуючого стану середовища дозвілля на прикладі міста Києва. Виявлення особливостей формування закладів залежно від розташування та призначення. Виявлення сучасних тенденцій та потреб мешканців міста. На основі проведеного аналізу зібрати основні характеристики існуючих осередків, типи, локалізацію та призначення.

Методологія. Дана робота спирається на сукупність праць українських та закордонних науковців для виявлення основних особливостей формування осередків сімейного дозвілля. Під час дослідження використовуються загальні методи: спостереження, порівняння, аналіз; міждисциплінарні: класифікація, експертна оцінка та дисциплінарні архітектурні методи: функціональний, містобудівний, планувальний.

Результати. На базі отриманих спостережень, функціональних, містобудівних та планувальних характеристик сформовано класифікаційну схему осередків дозвілля в місті Києві, що дає можливість створити загальне пояснення ситуації, визначити прогалани та виділити чотири основні типи формувань. На основі висновків запропоновано рекомендації багатофункційного центру дозвілля та покращення існуючих осередків. Запропоновано теоретичну модель багатофункційних центрів дозвілля [15].

Наукова новизна. Полягає у визначенні сучасного стану сімейного дозвілля та виявленні особливостей формування та чинників, що впливають на процес організації. Отримані висновки дають можливість для прогнозування шляхів розвитку багатофункційних центрів дозвілля як у стані сталого розвитку суспільства, так і у стані дисбалансу у великих містах України.

Практична значимість. Результати дослідження допоможуть локальним установам та закладам дозвілля, місцевим органам влади та планувальникам обґрунтовано підходити до реновації осередків дозвілля та створення нових об'єктів, спираючись на сталий розвиток та міста, дружні до сім'ї.

Ключові слова: центри дозвілля, рекреація, громадський простір, сімейне дозвілля, багатофункційні центри, сталий розвиток, розумне місто.

ВСТУП

Система закладів дозвілля у місті формується та функціонує залежно від планувальної структури міста. Простори дозвілля та відпочинку є невід'ємним складником життя міста, елементами інфраструктури та надають

естетичну та практичну привабливість міським територіям (житловому району).

Окрім того, осередки рекреації повинні задовольняти потреби населення у відпочинку, комунікації, сприяють культурним та освітнім програмам, розвитку здібностей та

навичок (хобі), покращенню фізичного та психологічного здоров'я, захисту від негативного впливу міста.

Актуальність теми зумовлена значним зниженням рівня соціально-культурних умов, невідповідністю сучасним потребам у відпочинку, нерівномірністю розташування об'єктів для проведення вільного часу в житлових районах та функційним наповненням. Саме сімейне дозвілля є одним з інструментів психологічної взаємодопомоги та підтримки. Проте проблематика полягає у тому, що дана тема недостатньо розроблена та не має практичного застосування дозвілля як доступних багатофункційних просторів фізичного та ментального відновлення ресурсів людини, покращення різновікових відносин та налагодження сімейних відносин [5].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблемам психологічної допомоги, взаємодопомоги в родині, ролі дозвілля присвячено роботи вітчизняних науковців. В. Волошина досліджує сутність сімейного дозвілля та важливість діяльності сімейних клубів [5]. Організацію активного дозвілля на базі рекреаційних локацій аналізують О. Андрєєва, Д. Мальцев, К. Левінська. У своїх публікаціях Ж. Вірна піднімає питання задоволення життям особистості: організація спільного сімейного дозвілля, розвиток спільних інтересів, дозвілля виступає умовою для формування єдності та довіри [4]. Культуролог С. Філімонов аналізує поняття «дозвілля» в сучасному контексті [19]. В. Бочелюк розглядає поняття культурно-дозвілдової діяльності, досліджує сімейне дозвілля з огляду на особливості національних традицій [3].

Робота А. Головатюк присвячена елементам громадського простору та позитивному впливу на людину [7]. Ключовою темою роботи М. Мельника є багатомірність використання громадського простору та формування середовища соціумом [12]. У наукових публікаціях В. Плоского, М. Микитися, М. Дьоміна, О. Олійник [9; 14–16], Л. Гусарової розкриваються основні напрями сталого розвитку та громадських просторів. Концепцію сталого розвитку узагальнено в працях О. Лановенко, О. Остапшиної, З. Герасимчук, В. Заблоцької, Н. Карвацької. Рациональне використання ресурсів розглядала А. Антонова, формування енергоефективних громадських будівель досліджував Д. Бахтін [2]. Багатофункційність споруд та комплексів, а також їхні особливості вивчали С. Шкляр, О. Моркляник, С. Лещенко [13].

Закордонні дослідники Тім Гілл [21], Карлос Морено [22], Brent Тодеріан та професор Ян Гейл [20] працюють над якістю громадської сфери, а саме є прихильниками міського планування, орієнтованого на сім'ю.

Бхаг'я Наталі Сілва, Мурад Хан, Кіджун Хан розглядають особливості шляху до стійких Smart Cities із погляду характеристик та структури [23]. Зейд Алван, Пол Джонс, Пітер Голгейт, Рейчел Гулд, Мерліна Міссімер, Патрісія Лагун Мескіта, Дейн Міллер, Чон-Хван До висвітлюють актуальність сталого розвитку.

Загальні положення та рекомендації до проектування закладів дозвілля регулюються у ДБН В.2.2-16:2019 «Культурно-видовищні та дозвіллові заклади», що розглядають дозвілля як клубні заклади, що включають у себе демонстраційний комплекс (естради та сцени), комплекс для глядачів та клубний комплекс [8].

Клубний комплекс – група приміщень для відпочинку та розваг (дискотеки, більярдні, ігрові зали гральних автоматів та настільних ігор); лекційно-інформаційна група приміщень (комп'ютерна зала, відеокomплекс, Інтернет-кафе, бібліотека книг та нот), гуртково-студійна група приміщень, група приміщень фізкультурно-оздоровчого призначення.

Слід зазначити, що певні групи приміщень нині є застарілими та не відповідають актуальному сімейному дозвіллу та різновіковій доступності. По-друге, рекомендовані площі та розрахунок кількості відвідувачів демонструють великі за площею дозвіллові заклади, що в умовах міста та розміщення в історично сформованих районах практично неможливі.

МЕТА

Аналіз існуючого стану середовища дозвілля на прикладі міста Києва. Виявлення особливостей формування закладів залежно від розташування та призначення. Виявлення сучасних тенденцій та потреб мешканців міста. На основі проведеного аналізу зібрати основні характеристики існуючих осередків, типи, локалізацію та призначення.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Дана робота спирається на сукупності українських [1; 3; 5; 6; 9; 10; 12; 14; 17] та закордонних [20–24] праць для виявлення основних особливостей формування осередків сімейного дозвілля. Шляхи формування багатофункційних комплексів дозвілля включають у себе сталий розвиток суспільства (характерний для європейських країн) та розвиток

у стані дисбалансу (характерний для України під час війни) [18]. Наведена рис. 1 ілюструє процес формування закладів дозвілля України в історичному аспекті під впливом стабільного та деструктивного розвитку суспільства.

Безперервний шлях формування спрямований на стабільність у культурній та соціальній системах, інновації, баланс між споживанням та соціально-економічним розвитком, покращення довкілля, вдосконалення та розширення функційних можливостей та сервісу сімейного дозвілля [6; 11]. Напрямок характерний для сталого розвитку суспільства, що взяли напрям family-friendly planning [20; 21] та інклюзивність (одна із 17 Цілей сталого розвитку ООН), і планування та дизайн міста, дружнього для дітей, що викладено в довіднику A handbook on child-responsive urban planning, UNICEF[24]. Епізодичне (випадковий, переривистий) шлях формування – дисбаланс у структурі культурно-сімейних послуг, характерний у стані кризи, нестабільність у політиці, економіці, екології та соціальному житті [11; 18].

Сталий розвиток суспільства. Сталий соціально-економічний розвиток сприяє появі нових потреб та засобів їх задоволення, це призвело до постійного розвитку та поліпшення споживання населення. З'являються нові заклади, формується їх поєднання та розширюється спектр послуг. Зростає якість життя та покращуються умови проживання, стан довкілля та озеленення. Проблематика базується на розміщенні культурних та соціальних об'єктів із широким видом послуг. Недоліком лишаються:

- дефіцит територіальних ресурсів для освіти, культури, спорту та сімейних послуг на безоплатній основі;

- дефіцит територіальних ресурсів для розширення.

Дисбаланс суспільства. Кризи, що викликані нестабільними політичними умовами, економічною та соціальною нестабільністю та диференціацією доходів населення, призвели до утворення постійного дисбалансу в структурі культурно-сімейних послуг [17; 18]. Проблематика базується на забезпеченні потреб первинної необхідності. Недоліки:

- перевага надається дешевому та легкодоступному проведенню вільного часу з миттєвим покращенням емоційного стану (Інтернет, телебачення, ігрові автомати, їжа та смаколики, шопінг, соціальна активність) [18];

- відсутність постійної адміністративної уваги до покращення та розвитку об'єкта та діяльності відповідно до змін у соціальному розвитку населення. Об'єкти залишаються занедбанними або на грані заміщення більш агресивними представниками торгівлі під впливом попиту.

Нове житлове будівництво і війна в країні призвели до міграції та зміни щільності населення (зростання чисельності населення в Києві та великих містах, віддалених від фронтової лінії). Функційне планування Києва за останні 15 років свідчить про випадковий розподіл соціально-культурних об'єктів, різкий дефіцит земельних ресурсів для розташування об'єктів дозвілля в районах житлових забудов, стихійну забудову торговельними майданчиками, гіперконцентрацію робочих місць у центральній зоні та переважно на правому березі Дніпра, що призводить до регулярного переміщення населення впродовж дня.

Для проведення аналізу на основі закладів сімейного дозвілля розглянуто розміщення осередків дозвілля та їхні характеристики, проведені натурні спостереження з метою визначення особливостей. На основі власних зафіксованих матеріалів, порівнянь та експертних оцінок складена збірна таблиця (табл. 1) та порівняльна таблиця (табл. 2).

Осередки дозвілля – це організації, установи, підприємства, заклади, що надають певний спектр послуг, пов'язаних із дозвіллям, у тому числі розваги, оздоровлення, спорт, освітні та культурні програми та ін. Можуть розташовуватися як у будівлі, групі будівель, поєднаних зеленими зонами, так і на відкритій території з тимчасовими та капітальними спорудами.

Рис. 1. Особливості формування закладів дозвілля

Таблиця 1

Класифікація осередків дозвілля

Особливості розміщення осередків сімейного дозвілля на базі громадських будівель і парків Києва			
У структурі житлового району	У структурі Торгівельно-розважального комплексу	У структурі ландшафтних та міських парків	Тематичні комплекси та спеціалізовані центри
особливості	особливості	особливості	особливості
Вузькоспеціалізовані	Спеціалізовані	Багатофункційні	Тематичні
приклади	приклади	приклади	приклади
<ul style="list-style-type: none"> • студія танцю; • студія йоги; • арт студія; • курси іноземних мов; • школа б'юті; • спортивний клуб; • школа раннього розвитку дитини Відкриті: <ul style="list-style-type: none"> • спортивні майданчики • дитячі майданчики 	<ul style="list-style-type: none"> • кіно; • ігрові автомати; • боулінг; • спортивний клуб; • дитячі soft-play, батути. Відкриті: <ul style="list-style-type: none"> • картинг; • льодова арена; • басейн 	<ul style="list-style-type: none"> • тематичні парки Зоопарк, Гідро-Парк Локації: <ul style="list-style-type: none"> • оглядові майданчики • дитячі атракціони; • спортивні майданчики; • ігрові майданчики; • концертний майданчик • прокат човнів та катамаранів; • спортивне спорядження; • мотузково-спортивна зона; • проведення заходів та виставок; • розміщення Арт об'єктів; • садово-паркове мистецтво 	<ul style="list-style-type: none"> • Музеї • Виставкові Центри • Спортивні комплекси • Спортивні центр Льодова арена, • Центр підводного плавання • Юнацькі центри творчості • Арт Центри • Навчальні курси на базі учбових закладів підготовка, підвищення кваліфікації

Таблиця 2

Порівняння осередків дозвілля

Осередок сімейного дозвілля	У структурі житлового району	У структурі Торгівельно-розважального комплексу	У структурі ландшафтних та міських парків	Тематичні комплекси та спеціалізовані центри
Набір функцій	1	1-2-3	2-3	2-3-4
Вікові обмеження	+	+/-	-	-
Регулярне Відвідування	+	-	+	-
Рандомне навантаження	-	+	+	+
Групове/сімейне відвідування	-	+	+	+
Наявність прилеглої зеленої зони	-	-	+	+
Кількість годин перебування	1-1,5	2-4	1-4	3-6
Додатковий сервіс (магазини, кафе і т.п)	-	+	+/-	+/-

ВИСНОВКИ

1. Існуюча загальна система закладів дозвілля не має чіткої структури, та практично відсутні взаємовідносини між ними, відсутні ієрархія та підпорядкованість. Кожний заклад виконує певні завдання та функціонує окремо.

2. Практично в кожній групі відсутні чи майже відсутні відповідний сервіс та доступність, що задовільнила би потреби кожного члена родини.

3. Водночас вузькоспеціалізовані заклади дозвілля в житлових районах мають регулярність відвідування, але потребують удосконалення та розвитку структури. Це

збільшить кількість навантаження та розширення осередків до багатофункційних центрів.

4. Рекомендовано для житлових районів: створення багатофункційних центрів сімейного дозвілля – це локальна урбаністична структура, яка включає у себе одну чи кілька будівель та територію, на якій вони розташовані, утворюючи громадський простір із соціальними і адміністративними функціям [13]. Має досить регулярний щоденне і щомісячне навантаження відвідувачів, а також має зручну дорожньо-транспортну доступність. Багатофункційність забезпечує широкий спектр послуг та різновікову доступність. Пропонується теоретична модель

багатофункційного сімейного центру, розроблена авторами [15].

5. Рекомендовано для міських парків та тематичних комплексів: покращення сервісу та розширення можливостей для пасивного дозвілля для дітей, людей похилого віку та людей з інвалідністю. Розширення маршрутів та цікавих локацій, різноманітність привабить більше відвідувачів та забезпечить регулярність в епізодичному відвідуванні. Дані зміни забезпечать сталий розвиток закладу та його розширення в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Андрєєва О., Мальцев Д., Левінська К. Переваги та недоліки організації активного дозвілля на базі рекреаційних локацій торговельно-розважальних центрів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2023. № 1. С. 15–20. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2023.1.15-20> (дата звернення: 19.06.2024).

[2] Бахтін Д. Принципи формування об'ємно-просторової організації енергоефективних громадських будівель : дис. ... д-ра філософії в галузі архітектури : 191. Одеса, 2023. 204 с.

[3] Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 207 с.

[4] Вірна Ж.П. Адаптаційний профіль задоволеності життям особистості. Проблеми сучасної психології. 2013. № 2. С. 20–25. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2013_2_5 (дата звернення: 19.06.2024).

[5] Волошина В., Долинська, Л. Спільне дозвілля як дієва соціально-психологічна умова попередження конфліктів у подружніх пар. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Психологічні науки*. 2023. Серія 12. С. 16–27. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2023.22\(67\).02](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2023.22(67).02) (дата звернення: 19.06.2024).

[6] Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2008. С. 528. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.011> (дата звернення: 19.06.2024).

[7] Головатюк А.К. Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста : автореф. дис. ... д-ра філософії в галузі архітектури: 191. Київ, 2022. С. 17.

[8] ДБН В.2.2-16:2019 Державні будівельні норми України. Культурно-видовищні та дозвіллеві заклади. Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019. С. 97.

[9] Дьомін М., Олійник О. Аналіз мережі громадських просторів Києва на основі конфігураційних моделей. *Містобудування та територіальне планування*. 2022. № 79. С. 148–163.

[10] <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79.148-163> (дата звернення: 19.06.2024).

[11] Заблоцький О., Андрусів, К., Карвацка, Н. Концепція сталого розвитку як основа формування та оцінки стратегії підприємства. *Grail of Science-2024*.

№ 36. С. 76–82. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.011> (дата звернення: 12.06.2024).

[12] Концепція стійкого розвитку суспільства. *Словник-довідник з екології : навчально-методичний посібник / уклад. О.Г. Лановенко, О.О. Остапішина*. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2013. С. 111.

[13] Мельник М. Особливості формування громадського середовища через аналіз конструктивних рішень. *Містобудування та територіальне планування*. 2023. № 82. С. 232–250. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2023.82.232-250> (дата звернення: 19.06.2024).

[14] Моркляник О., Лещенко С. До визначення поняття багатофункційного житлового комплексу. *Містобудування та територіальне планування*. 2014. № 53. С. 357–365. http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2014_53_45 (дата звернення: 13.06.2024).

[15] Олійник О., Токар, М. Принципи сталого розвитку в центрах сімейного дозвілля. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2023. № 65. С. 236–250. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.65.236-250> (дата звернення: 13.06.2024).

[16] Олійник О., Токар М. Побудова планувально-просторової моделі багатофункційного центру дозвілля методами просторового синтаксису. *Theory and practice of design*. 2024. № 32. С. 45–52. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.32.6> (дата звернення: 19.06.2024).

[17] Олійник О. Конотативна семантика міського простору. *Містобудування та територіальне планування*. 2020. № 75. С. 286–296. DOI: 10.32347/2076-815x.2020.75.286-296 (дата звернення: 19.06.2024).

[18] Слюсар Л. Українська родина в умовах війни. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 52(2). С. 3–20. <https://doi.org/10.15407/dse2023.02.003> (дата звернення: 19.06.2024).

[19] Токар М. Мультитематичні комплекси сімейного дозвілля як сучасний засіб вирішення соціальних і рекреаційних проблем сучасних сімей. *Тези доповіді III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 100-річчя факультету архітектури НАОМА»*. Київ : НАОМА, 2024. С. 196–197.

[20] Філімонов С. Аналіз поняття «дозвілля» в сучасній науковій літературі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. № 121(2). С. 188–192. <https://core.ac.uk/download/pdf/33688274.pdf#page=191> (дата звернення: 12.06.2024).

[21] Gehl J. *Cities for people*.-London: Island press. 2013. P. 270.

[22] Gill T. *Urban playground: How child-friendly planning and design can save cities*. London: Riba Publishing. 2021. P. 198.

[23] Moreno C. (2024). *The 15-Minute city: a solution to saving our time and our planet*. John Wiley & Sons. 2024. 282 с.

[24] Silva B.N., Khan M., Han K. Towards sustainable smart cities: a review of trends, architectures, components, and open challenges in smart cities. *Sustainable cities and society*. 2018. Vol. 38. P. 697–713. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.01.053> (date of access: 20.06.2024).

[25] UNICEF. Shaping urbanization for children: *A handbook on child-responsive urban planning*. United Nations. 2019. P. 85.

REFERENCES

[1] Andrieieva, O., Maltsev, D., & Levinska, K. (2023). Perevahy ta nedoliky orhanizatsii aktyvnoho dozvillia na bazi rekreatsiinykh lokatsii torhovelno-rozvezhalnykh tsestriv. [Advantages and disadvantages of organising active leisure on the basis of recreational locations in shopping malls]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu.- Theory and methods of physical education and sports*. №1.15-20. <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2023.1.15-20> [in Ukrainian].

[2] Bakhtin, D.S. (2023). Pryntsypy formuvannia obiemno-prostorovoi orhanizatsii enerhoefektyvnykh hromadskykh budivel [Principles of forming the volumetric and spatial organisation of energy-efficient public buildings]. *Doctor's thesis*. Odesa. [in Ukrainian].

[3] Bocheliuk, V.Y., & Bocheliuk V.V. (2006). *Dozvillievoznavstvo. [Leisure Science]: navch. posib.- Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury.- Centre for Educational Literature*. [in Ukrainian].

[4] Virna, Zh.P. (2013). Adaptatsiinyi profil zadovolenosti zhyttiam osobystosti. [Adaptation profile of life satisfaction of a person]. *Problemy suchasnoi psykholohii. – Problems of modern psychology*. №2. 20–25.

[5] Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2013_2_5 [in Ukrainian].

[6] Voloshyna, V., & Dolynska, L. (2023). Spilne dozvillia yak diieva sotsialno-psykholohichna umova poperedzhennia konfliktiv u podruznykh par. [Joint leisure as an effective social and psychological condition for preventing conflicts in married couples]. *Naukovyi chasopys UDU imeni Mykhaila Drahomanova. Scientific Journal of the Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Psykholohichni nauky. Seriya 12*. 16–27. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2023.22\(67\).02](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series12.2023.22(67).02) [in Ukrainian].

[7] Herasymchuk, Z.V. (2008). *Rehionalna polityka staloho rozvytku: teoriia, metodolohiia, praktyka. [Regional Policy of Sustainable Development: Theory, Methodology, Practice]* monohrafiia. Lutsk: Nadstyria.. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.011> [in Ukrainian].

[8] Holovatiuk A.K. (2022). Semantichni arkhitekturni stereotypy hromadskoho publichnoho prostoru mista. [Semantic architectural stereotypes of the city's public space]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

[9] DBN V.2.2-16:2019 (2019) Derzhavni budivelni normy Ukrainy. Kulturno-vydovyschni ta dozvillievi zaklady. [State building regulations of Ukraine. Cultural, entertainment and leisure facilities] Kyiv: Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovokomunalnoho hospodarstva Ukrainy – Ministry of Regional Development, Construction, Housing and Communal Services of Ukraine. [in Ukrainian].

[10] Domin, M., & Oliinyk, O. (2022). Analiz merezhi hromadskykh prostovoriv Kyieva na osnovi konfihuratsiinykh modelei. [Analysis of the network of

public spaces in Kyiv based on configuration models]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. – Urban planning and territorial planning*. № 79. 148–163. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.79> [in Ukrainian].

[11] Zablotskyi, O., Andrusiva, K., & Karvatska, N. (2024). Kontseptsia staloho rozvytku yak osnova formuvannia ta otsinky stratehii pidpriumstva [The concept of sustainable development as a basis for the formation and evaluation of enterprise strategy]. *Grail of Science*. № 36. 76–82. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.16.02.2024.011> [in Ukrainian].

[12] Kontseptsia stiikoho rozvytku suspilstva [The concept of sustainable development of society.] (2013) *Slovyk-dovidnyk z ekolohii- Slovyk-dovidnyk of ecological history: navch. metod. posib. / uklad. O.H. Lanovenko, O.O. Ostapishyna. Kherson : PP Vyshemyrskyi V.S.* P. 111 [in Ukrainian].

[13] Melnyk, M. (2023). Osoblyvosti formuvannia hromadskoho seredovyscha cherez analiz kontruktivnykh rishen [Peculiarities of the formation of the public environment through the analysis of counteractive solutions]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia.- Urban planning and territorial planning*. № 82. 232–250. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2023.82.232-250> [in Ukrainian]

[14] Morklianyk, O., & Leshchenko, C. (2014). Do vyznachennia poniattia bahatofunktsiinoho zhytlovoho kompleksu [To define the concept of a multifunctional residential complex]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. Urban planning and territorial planning*. № 53. 357–365. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2014_53_45 [in Ukrainian].

[15] Oliinyk, O., & Tokar, M. (2023). Pryntsypy staloho rozvytku v tsestrakh simeinoho dozvillia [Principles of sustainable development in family leisure centres]. *Suchasni problemy Arkhitektury ta Mistobuduvannia. Modern Problems of Architecture and Urban Planning*. №65. 236–250. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.65.236-250> [in Ukrainian].

[16] Oliinyk, O., & Tokar, M. (2024). Pobudova planovalno-prostorovoi modeli bahatofunktsiinoho tsestru dozvillia metodamy prostоровoho syntaksysu [Creation of a planning-spatial model of a multifunctional leisure centre by methods of spatial syntax]. *Theory and practice of design*. 32. P. 45–52. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.32.6> [in Ukrainian].

[17] Oliinyk, O. (2020). Konotatyvna semantyka miskoho prostoru. [Connotative semantics of urban space]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia – Urban planning and territorial planning*. № 75. 286–296. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.75.286-296> [in Ukrainian].

[18] Sliusar, L. (2023). Ukrainska rodyna v umovakh viiny [Ukrainian family in wartime]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy*. №52 (2). 3–20. <https://doi.org/10.15407/dse2023.02.003> [in Ukrainian].

[19] Tokar, M. (2024). Multytematichni kompleksy simeinoho dozvillia yak suchasnyi zasib vyrishennia sotsialnykh i rekreatsiinykh problem suchasnykh simei [Multithematic complexes of family leisure as a modern means of solving social and recreational problems of modern families]. *Tezy dopovidi III Mizhnar. nauk.-prakt.*

konf. «Innovatsii v arkhitekturi, dyzaini ta mystetstvi: do 100-richchia fakultetu arkhitektury NAOMA» – Abstracts of the III International Scientific and Practical Conference «Innovations in Architecture, Design and Art: to the 100th anniversary of the Faculty of Architecture of the NAFAA»: zbirnyk materialiv za red. : K. Mikheienko- Kyiv: NAOMA. 196–197 [in Ukrainian].

[20] Filimonov, S. (2013). Analiz poniat dozvillia v suchasni naukovi literaturi. [Analysis of the concepts of leisure in modern scientific literature]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. – Scientific Notes of Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University. Serii: Pedahohichni nauky.* № 121 (2). 188–192. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/33688274.pdf#page=191> [in Ukrainian].

[21] Gehl, J. (2013). *Cities for people*. London: Island press [in English].

[22] Gill, T. (2021). *Urban playground: How child-friendly planning and design can save cities*. London: Riba Publishing [in English].

[23] Moreno, C. (2024). *The 15-Minute city: a solution to saving our time and our planet*. John Wiley & Sons [in English].

[24] Silva, B.N., Khan, M., & Han, K. (2018). Towards sustainable smart cities: a review of trends, architectures, components, and open challenges in smart cities. *Sustainable cities and society*. Vol. 38. 697–713. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2018.01.053> [in English].

[25] UNICEF. (2019) *Shaping urbanization for children: A handbook on child-responsive urban planning*. United Nations [in English].

ABSTRACT

Tokar M. Features of the formation of family leisure facilities on the Kyiv's experience.

Goal. *Analysis of the current state of the leisure environment on the example of Kyiv. Identification of the features of the formation of facilities depending on their location and purposes. Identification of current tendencies and needs of city residents. Based on the analysis, collect the main characteristics of existing centres, types, location and purpose.*

Methodology. *This work is based on a set of works by Ukrainian and international scientists to identify the main features of the formation of family leisure centres. The study uses general methods – observation, comparison; analysis, interdisciplinary methods – classification, expert evaluation; and disciplinary architectural methods – functional, urban planning, design.*

The results. *Based on the observations, functional, urban planning and planning characteristics, a classification scheme of leisure centres in Kyiv has been formed. This makes it possible to create a general explanation of the situation, identify potential gaps and identify 4 main types of formations. Based on the conclusions, recommendations for a multifunctional leisure centre and improvement of existing facilities are proposed.*

Proposed theoretical model of a multifunctional leisure centre [16].

Scientific novelty. *The purpose of the article is to identify the current state of family leisure and to identify the features of formation and factors influencing the process of organisation. The conclusions provide an opportunity to predict the ways of development of multifunctional leisure centres in the context of sustainable development of society and in a situation of disbalance in large cities of Ukraine.*

Practical relevance. *The research results will help local leisure facilities, local authorities and planners to make informed decisions about the renovation of leisure facilities and the creation of new facilities, based on sustainable development and family-friendly cities.*

Keywords: *leisure centres, recreation, public space, family leisure, multifunctional centres, sustainable development, smart city.*

AUTHOR'S NOTE:

Tokar Mariia, Postgraduate student, National Academy of Fine Arts and Architecture. Kyiv, Ukraine, e-mail: mariia.tokar@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0002-7826-8977.

Стаття подана до редакції 30.06.2024.